

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Рало Ганна Олексіївна «Формування технічних навичок учнів-початківців у процесі навчання гри на звуковисотних клавішних ударних інструментах», подану на здобуття ступеня доктора філософії, галузь знань 01 – Освіта/Педагогіка, спеціальність 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Актуальність теми дисертаційної роботи. Активізація розвитку виконавства на звуковисотних клавішних ударних інструментах на міжнародній арені та інтеграція європейського досвіду в музичну освіту України спонукає до створення методик, присвячених проблемі формування навичок гри на означених інструментах. У напрямку опанування мистецтва гри на звуковисотних клавішних ударних інструментах провідне місце посідає розвиток відповідних технічних навичок, що постає основним завданням уже з перших років навчання в мистецькій школі. Таким чином, формування технічних навичок гри на ксилофоні, маримбі та вібрафоні в учнів-початківців, вважаємо ключовим на шляху до зростання їхньої виконавської майстерності.

У науково-педагогічному просторі України висвітлення проблеми інструментально-виконавської підготовки здобувачів освіти, формування інструментально-виконавських навичок учнів-початківців отримали своє відображення у наукових працях М. Демидової, В. Лабунця, Т. Олійник та О. Умрихіної. Увагу до розвитку та удосконалення різноманітних навичок та умінь приділено у працях А. Грінченко, Ю. Волкової, З. Дубового, О. Палаженко, В. Смородського, А. Мамикіної, Р. Нассіба, Сей Чензи, Пен Юй, Тянь Лінь, Чжан Сіньюань та ін.

Проблемі розвитку виконавства на звуковисотних клавішних ударних інструментах присвячені роботи К. Кастнер, Е. Ейлс, В. Ченаует, Р. Левіса, Д. Олійника, О. Рало та ін.. На становлення методичної думки з проблем навчання гри на означених інструментах особливо вплинули доробки зарубіжних авторів: Ч. Ешера, Т. Роллінсона, Г. Бауера, Дж. Гріна, О. Зелле, Дж. Стоуна, Е. Бейлі, Ж. Делеклюза, Г. Бьортон, Д. Фрідмана, Л. Стивенса.

Незважаючи на значний масив досліджень у галузі теорії та методики інструментального виконавства й відсутність фундаментальних праць стосовно формування технічних навичок гри на звуковисотних клавішних ударних інструментах як в нашій країні, так і за кордоном, підкреслює актуальність обраного нами напрямку дослідження. Результати аналізу значного корпусу наукових праць засвідчили низку суперечностей між: наявністю помилкової дихотомії виконавського музикознавства і мистецької педагогіки та потребою виявлення системних міждисциплінарних зв'язків щодо вирішення проблем підготовки інструменталістів-виконавців; потребою в систематизації та узагальненні теоретичних знань щодо комплексу технічних навичок гри на звуковисотних клавішних ударних інструментах та відсутністю їх класифікації; зростаючими вимогами до учнів-початківців

щодо оволодіння технікою гри на ксилофоні, маримбі й вібрафоні та відсутністю комплексної методики формування технічних навичок гри на них. Отже, недостатній рівень теоретичної та практичної розробленості проблеми формування технічних навичок учнів-початківців у процесі навчання гри на звуковисотних клавішних ударних інструментах та необхідність розв'язання виявлених суперечностей переконливо підтверджують актуальність теми дослідження.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, та їх достовірність зумовлена методологічною основою дослідження, що ґрунтується на системному, праксеологічному, ергономічному та технологічному підходах. Два перших підходи стають визначальними в обґрунтуванні теоретичних положень дисертаційного дослідження Г. Рало. Два останні стають домінуючими в розробці методики формування технічних навичок учнів-початківців у процесі навчання гри на звуковисотних клавішних ударних інструментах.

Теоретичні положення дисертації обґрунтовано вихідними позиціями наукових концепцій та публікацій з суміжних галузей знань, аналіз яких представлено у роботі логічно, послідовно та переконливо. Вдумливо упорядковано поняттєво-термінологічний апарат наукових пошуків стосовно формування технічних навичок учнів-початківців у процесі навчання гри на звуковисотних клавішних ударних інструментах. Систематизовано широкий загаль філософських, психолого-педагогічних та музикологічних праць, в яких у міждисциплінарному дискурсі висвітлено діалектику понять «уміння» та «навички»; у контексті інструментально-виконавської підготовки потрактовано терміни «техніка», «технічність», надано дефініцію технічних навичок гри на музичних інструментах як автоматизованих дій музиканта-інструменталіста, котрі забезпечують ергономічність виконавського процесу; визначено сутність поняття «технічні навички гри на звуковисотних клавішних ударних інструментах», під якими розуміються виконавсько-рухові дії музиканта, елементи яких є автоматизованими, виконуються без зайвих витрат фізичної і нервово-психічної енергії, характеризуються ергономічністю і технологічністю та мають блок-кластерну структуру. Доведено, що формування технічних навичок з урахуванням особливостей технології гри на конкретних музичних інструментах є базовою умовою формування виконавської майстерності.

Наукоємність дослідження підтверджується низкою застосованих теоретичних та емпіричних взаємоузгоджених методів, зокрема, комплексом загальнонаукових (аналіз, синтез, узагальнення, систематизація) та конкретнонаукових аналітичних методів (поняттєво-термінологічний, компаративний, порівняльно-зіставний аналіз), наукового дискурсу та моделювання, за допомогою яких узагальнено наукові погляди стосовно феномену інструментально-виконавської техніки, конкретизовано сутнісний зміст технічних навичок у контексті гри на звуковисотних клавішних ударних інструментах, обґрунтовано методичні засади їх формування та відповідну модель.

Вдало підібрано емпіричні методи (педагогічне спостереження, метод експертної оцінки, анкетування) та використано педагогічний експеримент, завдяки чому апробовано авторську методику. Застосовано статистичні методи (метод математичної статистики – критерій Фішера (кутове перетворення Фішера)) задля обробки отриманих експериментальних даних.

Представлені результати експериментального дослідження, що включає попередній моніторинг, констатувальний та формувальний експерименти, засвідчили ефективність авторської методики формування технічних навичок учнів-початківців у процесі навчання гри на звуковисотних клавішних ударних інструментах.

Наукова новизна отриманих результатів дослідження полягає в тому, що *вперше*: здійснено цілісне дослідження проблеми формування технічних навичок учнів-початківців у процесі навчання гри на звуковисотних клавішних ударних інструментах; розкрито сутність поняття «технічні навички гри на звуковисотних клавішних ударних інструментах» та здійснено їх класифікацію; обґрунтовано зміст і блок-кластерну структуру досліджуваного феномена у складі клавіатурно-орієнтувального, просторово-пересувального, мануально-палкового, звуковидобувального та педально-демпфірувального блок-кластерів і надано дефініції їх складників; запропоновано модель методики формування технічних навичок учнів-початківців у процесі навчання гри на звуковисотних клавішних ударних інструментах та розроблено стратегію її реалізації на засадах наукових підходів (праксеологічного, ергономічного, технологічного і системного), в основу якої покладено педагогічні умови (ергономізації виконавської техніки учнів-початківців та актуалізації авторської технології гри на ксилофоні, маримбі та вібрафоні) та низку методів; для оцінювання кожного з блок-кластерів обрано критерії ергономічності й технологічності з відповідними показниками.

Адаптовано зарубіжну науково-методичну думку стосовно формування технічних навичок гри на ксилофоні, маримбі та вібрафоні.

До наукового обігу введені поняття: технічні навички гри на звуковисотних клавішних ударних інструментах, клавіатурна топографія, позиція на звуковисотних клавішних ударних інструментах, постановка виконавського апарату верхніх кінцівок, клавіатурно-топографічні, клавіатурно-рельєфні, позиційно-зміщувальні, ситуативно-позиційні, рухово-маніпулятивні, варіативно-рухові, зонно-локалізаційні навички гри на звуковисотних клавішних ударних інструментах, навички хвату палок, навички педалізації та навички глушіння на вібрафоні.

Конкретизовано: сутнісний зміст понять, які застосовуються у виконавстві та навчанні на звуковисотних клавішних ударних інструментах: «удар з підготовкою», «удар з підйомом», «удар з підготовкою та підйомом», «Single Independent Strokes», «Single Alternating Strokes», «Double Vertical Strokes», «Double Lateral Strokes», «Triple Strokes», одиночний удар, подвійний удар, стрибкоподібний удар, перехресний удар, види застосовуваної педалі при грі на вібрафоні.

Подальшого розвитку дістав діагностичний інструментарій оцінювання сформованості технічних навичок гри на звуковисотних клавішних ударних інструментах в учнів-початківців.

Про переконливість теоретичних положень свідчить широка наукова джерельна база дослідження, що складається з 189 найменувань, з них 47 іноземними мовами, включаючи численні зарубіжні Школи гри на ксилофоні, маримбі та вібрафоні.

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає в можливості застосування його теоретичних положень і практичних результатів в освітньому процесі мистецьких та педагогічних закладів освіти, зокрема у підготовці учнів-початківців, які навчаються за фахом «ударні інструменти», а також у науково-дослідній роботі здобувачів третього рівня вищої освіти. Значний практичний потенціал має комплекс авторських творчих завдань і вправ щодо формування технічних навичок здобувачів-ударників. Представлена методика може бути застосована у підготовці майбутніх фахівців у галузі знань 01 Освіта/Педагогіка та 02 Культура і мистецтво. Вони стосуються таких аспектів підготовки, як виконавська, практична та методична. Окремі теми можуть бути корисними при викладанні курсів, що стосуються методики викладання інструментально-виконавських дисциплін

Достовірність результатів дослідження забезпечується методологічною обґрунтованістю основних положень дисертації, різноманіттю та доведеною валідністю застосованих діагностичних методів, релевантних предмету меті й завданням дослідження, репрезентативністю вибірок респондентів, математично-статистичними розрахунками. Основні положення та висновки дослідження були оприлюднені у формі виступів і доповідей на конференціях різних рівнів: міжнародних – «Музична та хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства» (м.Одеса, 2022, 2023, 2024), «Регіональні, культурні, мистецькі та освітні практики» (м. Переяслав, 2023), «Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку» (м. Харків, 2024), «Феноменологічні парадигми музичного мистецтва» (м. Київ-м. Ніжин, 2024), всеукраїнською (з міжнародньою участю): «Художні практики та мистецька освіта у кроскультурному просторі сучасності» (м. Полтава, 2022).

Матеріали дослідження упроваджено в освітній процес Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» (Довідка № 3110/24 від 27.12.2024 р.) та КЗ початкової спеціалізованої освіти «Мистецька школа №3 м. Одеса» (Довідка № 36 від 26 грудня 2024 р.

Повнота викладення матеріалів у публікаціях. Наукові положення дисертації, теоретичні, практичні, методичні здобутки відображено у 10 публікаціях автора, з яких 1 – у співавторстві. Із них: 3 – у фахових виданнях України, 6 – апробаційного характеру, (1 – зарубіжна). Статті написані українською та англійською мовами.

Особистий внесок здобувачки в публікацію, написану в співавторстві з науковим керівником (Ralo, G., Nikolai, H. (2024). «Formation of musicians' technical skills in the process of instrumental performance training»), полягає у визначенні структури технічних навичок гри на звуковисотних клавішних ударних інструментах, яка складається з п'яти блок-кластерів.

Під час обговорення було висловлено такі зауваження:

1. У дослідженні докладно висвітлено проблеми теорії інструментально-виконавської підготовки в частині формування технічних навичок учнів-початківців під час навчання гри на звуковисотних клавішних ударних інструментах, що вплинуло на перебільшений обсяг дисертації.

2. Вражають своєю докладністю об'ємні Додатки (майже на 100 сторінок), тому їх слід винести, кожний окремо, в Зміст.

3. З метою забезпечення чіткого і переконливого уявлення про діагностичний апарат дослідження, бажано схематично відтворити його (зокрема критерії та показники) в тексті у вигляді таблиць.

4. Робота не позбавлена певних граматичних недоліків у викладі тексту.

Дослідження Рало Ганни Олексіївни є ґрунтовним, самостійним, завершеним. Текст дисертації складений в науковому стилі, але має поодинокі орфографічні помилки, які треба виправити.

ВИСНОВОК

У дисертаційному дослідженні Рало Ганни Олексіївни на тему **«Формування технічних навичок учнів-початківців у процесі навчання гри на звуковисотних клавішних ударних інструментах»** представлено теоретичне обґрунтування та запропоноване нове розв'язання проблеми формування технічних навичок учнів-початківців у процесі навчання гри на звуковисотних клавішних ударних інструментах за авторською методикою, яка може бути доцільно запроваджувана в цілісний процес виконавсько-інструментальної підготовки здобувачів. Перспективність методики виявляється в гнучкому застосуванні методичних та інструктивних матеріалів різної складності, що уможливорює її застосування на різних рівнях здобуття освіти.

Зміст дисертації відповідає визначеній меті; розв'язано поставлені здобувачкою завдання, основні положення дисертації мають наукову новизну, теоретичну та практичну значущість. Обсяг та структура дисертації відповідає вимогам, що сформульовані відповідно до дисертацій, поданих на ступінь доктора філософії. Зміст, сутність методичного контенту дисертації повністю відповідає спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво). Результати дисертації пройшли апробацію на шести міжнародних і одній всеукраїнській науково-практичних конференціях; основні положення відображено у 10-ти публікаціях автора (1 – у співавторстві), із яких 3 – у фахових виданнях України, 6 – апробаційного характеру, (1 – зарубіжна). Статті написані українською та англійською мовами.

Дисертація Рало Ганни Олексіївни, подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво), є ґрунтовним, самостійним, завершеним науковим дослідженням; за новизною постановки проблеми та її розв'язанням, практичною значущістю відповідає чинним вимогам п. п. 6, 7, 8, 11 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

Дисертація Ганни Рало обговорювалася 08 січня 2025 р. (протокол № 8) на розширеному засіданні кафедри музичного мистецтва і хореографії Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». За результатами обговорення прийнято рішення рекомендувати дисертацію **Рало Ганни Олексіївни** до захисту на здобуття ступеня доктора філософії.

Головуючий засідання кафедри
доктор мистецтвознавства, професор,
професор кафедри музичного мистецтва і хореографії

Олена РЕБРОВА

Експерти:

кандидат педагогічних наук,
доцент, доцент кафедри музичного
мистецтва і хореографії

Наталія БАТЮК

кандидат педагогічних
наук, старший викладач кафедри
музичного мистецтва і хореографії

Микола ФЕДОРЕЦЬ

учений секретар
кандидат педагогічних наук,
доцент

Наталія БАТЮК

